

Any XV

Barcelona 19 de Juny de 1902

Jacinto Verdaguera

¡Mossén Cinto!

Si alguna vegada he sentit el desitj vehement de posar el cor en las puntas de ma ploma y de ve-s-sar ma sanch per ellas á fi de ferir y fer sanch també, es al parlar de mossén Cinto; al resumir breument aquella vida exemplar; al evocar la personalitat noble y austera del cantor de *L'Atlántida*; al recordar aquets dias negres en que la patria ha perdut el millor de sos fills, las lletres el més cap-dalt de sos genis, la religió el més bó de sos minis-tres, la societat el més just de sos homes y jo ¡som-ni 'm sembla! el millor de 'ls meus amichs.

M' honrà el genial poeta ab sa confiança y beguí de sos llavis la relació del terrible calvari de sa vi-da y dia per dia he sigut confident de 'ls suplicis d' aquella gran ánima llatzerada.

*
**

Quedi per altres la relació de sos triomfs y la ressenya de sas glorias; apuntin els demés sos datos biográfichs, de sobras sapiguts... Els devots de mossén Cinto, els que al seu costat beguerem la fel d' una persecució injusta y sentírem com á pro-pias las penas del gran home en los últims anys de sa vida, sols podém rememrar al nomenarlo, una de las més grans iniquitats que s' han comés en lo mon, sols podém tenir paraulas pera vindicar al autor de *Canigó* y pera fuetejar als que amargaren sa existencia.

La flor del geni no pot viurer en aquest mon baix y ruhi. Las ánimas grans y puras no hi caben en aquesta vida vulgar y miserable. Jesucrist obrí la porta y mossén Cinto la tanca per avuy.

Nasqué 'l poeta de *L'Atlántida* pera volar en las infinitas regións del ideal. Son ánima, admirablement forjada pera lo bò y lo bell, era la de un nin pera barrejar-se en las lluytas de la vida.

En una societat millor, lo poderós talent de mo-ssén Cinto, sotmés á una mena d' expropiació for-sosa en benefici públich, hauría assegurat á son possehidor una vida tranquila, un plácit reconet plé de flors y aucells, ahont no hagués tingut de preocuparse més que de cantar y més cantar. La naturalesa pródiga 'ns ofereix l' exemple; dona al rossinyol arbres y fonts y recapta segura, sense exigirli altra cosa que dolsos refilets. Mossén Cinto era com el rossinyol; no estava forjat pera 'ls com-bats de la vida y cayguè vensut.

¡Quí més felis qu' ell quan, almoynar de la casa López, no tenia altra missió que fer bē y refilar! ¡Qui més ditxós que mossén Cinto, quan ab una má dic-tava l' *Oda á Barcelona* y ab l' altra aixugava llá-grimas, restituhint als pobres part de lo que la casa Comillas els arrebatava, tal volta en combinacions mercantils sobradament cobdiciosas!...

*
**

¡Mes la ditxa no dura en aquest mon, ahont sols la pena es eternal!

Mossén Cinto intransigent pera 'l bé, y recte y sever ab la moral, volgué imposarse y desde aquell

moment féu nosa als creyents condicionals y als moralistas acomodaticis.

Suprimírenli las almoynas; 's rigueren de sas homilias; feren mofa de son fervor evangélich y y acabá per ser insorportable y per tornarse incom-patible en aquella casa. La companyia de Loyola més dúctil y acomodaticia, l' allunyá de sos protec-tors; un bisbe tant débil ab els poderosos com tiránich ab els débils, el reclogué perque no fes nosa. Mossén Cinto temerós de tornarse boig, saltá las tapias de la bogeria y allavors comensá aquella lluyta memorable en la que un pobre capellá inex-pert, sense més amparo que 'l d' alguns amichs de-vots y el d' alguns periódichs (un de 'ls primers LA TOMASA) tingué de defensarse contra las vexa-cions de 'ls poderosos, la desafecció de 'ls parents y amichs, la buria y la calumnia de 'ls ministres de Deu sos companys, y contra 'l dictat de boig que li penjavan arreu arreu pera lograr que s' hi tornés de veritat.

Fou una lluyta homérica; una epopeya digna de que un' altre geni 'n fassi anys á venir una segona Atlántida del cor humá. El sacerdot vigatá surtí victoriós; rebaté la calumnia, desféu las invencions odiosas, demostrá la integritat del seu cervell... ¿pero á quin preu?... Al preu de sa salut cada dia més compromesa, á costa de sa tranquilat cada dia més sotraquejada per processos y escassedats; á costa de sa vida.

Els Morgades, els Comillas, Collells, Manauts, Verdaguers y Callis, han surtit victoriosos á la fi. L' home que volían ells perdre moralment, l' hém perdut tots y del tot.

Mossén Cinto arribá á atényer els baixos més profonds de la humana miseria. El pá li faltá molts cops, la necessitat el visitá moltas vegadas, enmalal-tí *sense roba interior* que cubris sas nuestas.

*
**

Ha mort per fi aquesta flor humana; aquesta rosa-vera de tota una generació. Ha mort perdonant á tots, com benehintlos visqué.

Y al ésser mort s' ha vist l' espectacle inaudit de sempre. Els cocodrills humans, han aixordat els vents ab la remor de sos plors. La societat ha vestit dol. Han caigut honors, ofrenas y riquesas sobre 'l geni agonitzant y el mon que no 's recordá de mossén Cinto quan el pobre ho necessitava, li ha abocat tot, fins lo supèrfluo, quan res li ha calgut menester.

Tot un poble s' ha llensat al carrer per honrar la memoria de son geni. Y, sublimat per l' apotéo-ssis, soterrantlo baix d' una montanya de flors y entre devassalls de llágrimas, ha guarnit regi se-pulcre al home á qui en vida l' hi negá tot, desde la integritat del cervell, fins á la roba per cubrirse.

Y s' ha demostrat un cop més que 'l genis son á la humanitat lo que las joguinas en las mans de 'ls nens; míseras víctimas, destrossadas avuy pel gust de plorarlas demá.

¡Descansi en pau el pobre mossén Cinto, l' amich y mestre á qui nosaltres—per rara excepció— l' hém estimat tant en vida com el plorèm un cop mort!

RAMON BERENGUER

Lo mestratge d' un geni

Viola any 1873

PLOR DE LA TÓRTORA

Lo rossinyolet s' es mort;—tres dies hà que no canta;—jo d' assí me 'n tinch de anar,—que l' anyorament m' hi mata.
(CANSÓ POPULAR)

VORA vorèta 'l riu
me n' he guarnit un niu,
que 'l sol hi toca;
lo cobrecel n' es d' or,
veniú somnis d' amor,
bressaümhi á la ombra.

Qui 'm fa de cobrecel
n' es d' un Colom del cel
la aleta hermosa;
¡qué hi fa de bon estar
si 's posa á refilar
misticas trovas!

També n' hi refilí
derrera 'l cant diví
de brosta en brosta:
l' Aucell are no hi es;
corrandes que hi he après
les canto sola.

Mes ¡ay! no hi canto, nó;
¡cóm cantaria jo
si 'l cor s' anyora?
n' anyora 'l bes suau
d' aquell Amor d' ull blau
y cella rossa.

Refile 'l rossinyol,
refile al raig del sol
que á mi no 'm cova;
des que no 'm cova may
m' estich sota un desmay,
plora que plora!

Abelles que hi veniu,
fugiu d' assí, fugiu,
la flor n' es fóra;
cercáu jardins del cel,
que al món ja no hi ha mel
que us sia dolsa.

Los papallóns se 'n van,
que no hi llambregan tant
lliris y rosés:
los papallóns se 'n van,
may més hi tornarán,
puig Ell no hi torna.

Adeu, Abril y Maig,
també d' assí me 'n vaig,
que hivern s' acosta:
aucells y flors, ¡adeu!
quan á alegrá 'm torneu
ja seré morta.

L' aucell refilará,
la flor refflorirá
sobre ma fossa;
sols m' aconorta á mi
que á refilá y florí
seré á la Gloria.

Allí ab mon dols Amor,
abella sobre flor,
gosa que gosa,
n' endolsiré, felís,
ab cants del paradís
ma veu de tórtora.

Oh verges, que hi riheu
ab qui ferí 'l cor méu
d' amor tan dolsa;
dihéuli que al vergé
qui tant cantá y rigué,
sospira y plora.

Dihéumeli que al niu
de vora vora 'l riu
ja 'l sol hi toca;
mes ¡ay! no hi fa claror,
des que no hi tinch l' Amor
sempre es nit fosca!
J. VERDAGUER.

PENSAMENT

Pera la corona fúnebre de Verdaguer

Quan passavan per la Rambla
lo teu inanimat cós
y en apoteóssis póstuma
't duya un poble en triomf
las floristas, recordantse
que tu vares ser l' autor
de tantas «Flors» hermosíssimas,
varen cubrirte de flors,
¡no tan bellas com las tevas,
ni ab sos perfums, aixó no!

Jo també, l' humil cantayre,
al dirte adeu ¡oh cantor!
't dono ma despedida
refilante una cansó
¡á tú 'l rossinyol magnífich
de 'ls «Idilis y Cansons»!

No més s' assembla á las tevas
ab que m' ha brollat del cór...
Sent per tú, no té més mérit
¡qu' haverla regat ab plors!

M. RIUSECH.

A la memoria del inolvidable

poeta mossén Jacinto Verdaguer

¡Catalunya está de dol,
y abatuda y trista plora;
s' es mort el rossinyolet,
que 'l alegrava ab sas trovas!

¡Riéu, riéu, malfactors,
que l' héu fet baixá á la fossa,
envejosos de sos cants!
¡Goséuvos ab la vostra obra!
ja héu lograt vostres intents;
ja li havéu tapat la boca...

Mes, per' xó no us alegréu,
que encare quédan sas obras,
y aquestas, no morirán
com ha mort ell, y á tot hora,
pregonarán vostra infamia
y us assotarán el rostre.

Per la mort de 'n Verdaguer,
Catalunya trista, plora
malehint als malfactors
que l' han fet baixá á la fossa.

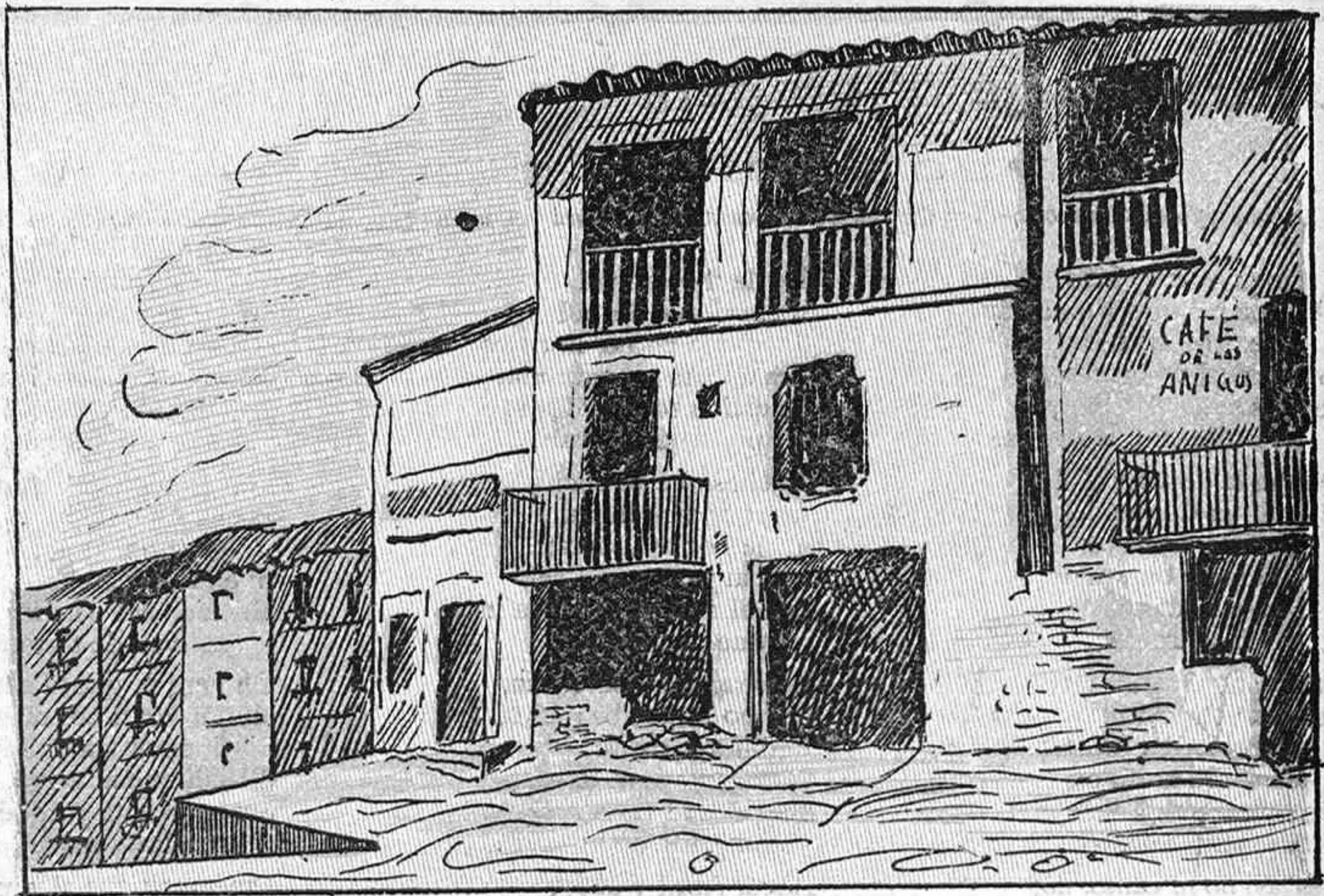
JOSEPH VILÁ ORTONOBES.

A Jacinto Verdaguer

Plora plora Catalunya
al teu poeta més gran;
plora al rossinyol dolcíssim
al cantor de Montserrat.
Plora al geni insuperable
que l' *Atlántida* cantá
al bard del *Ganigó* altivol,
al que sempre va estimart'.
Plora al místich de veu tendra,
que enalti á *Jesús infant*;
al que pe 'ls pobres penava
y á quins doná *Caritat*;
al que als creyents regalava
místich *Roser de tot l' any*;
al que 't féu present de *Patria*
y *Flors del Calvari* 't dá.
Al que á la Verge volía
y l' amor li feu dictar
sas *Flors de Maria* hermosas
y de flayre celestial..
Plora, plora Catalunya
al teu poeta més gran
Á N' AQUELL QUE AHI 'T CANTAVA,
QUI ES QUE AVUY NO 'L PLORARÁ?

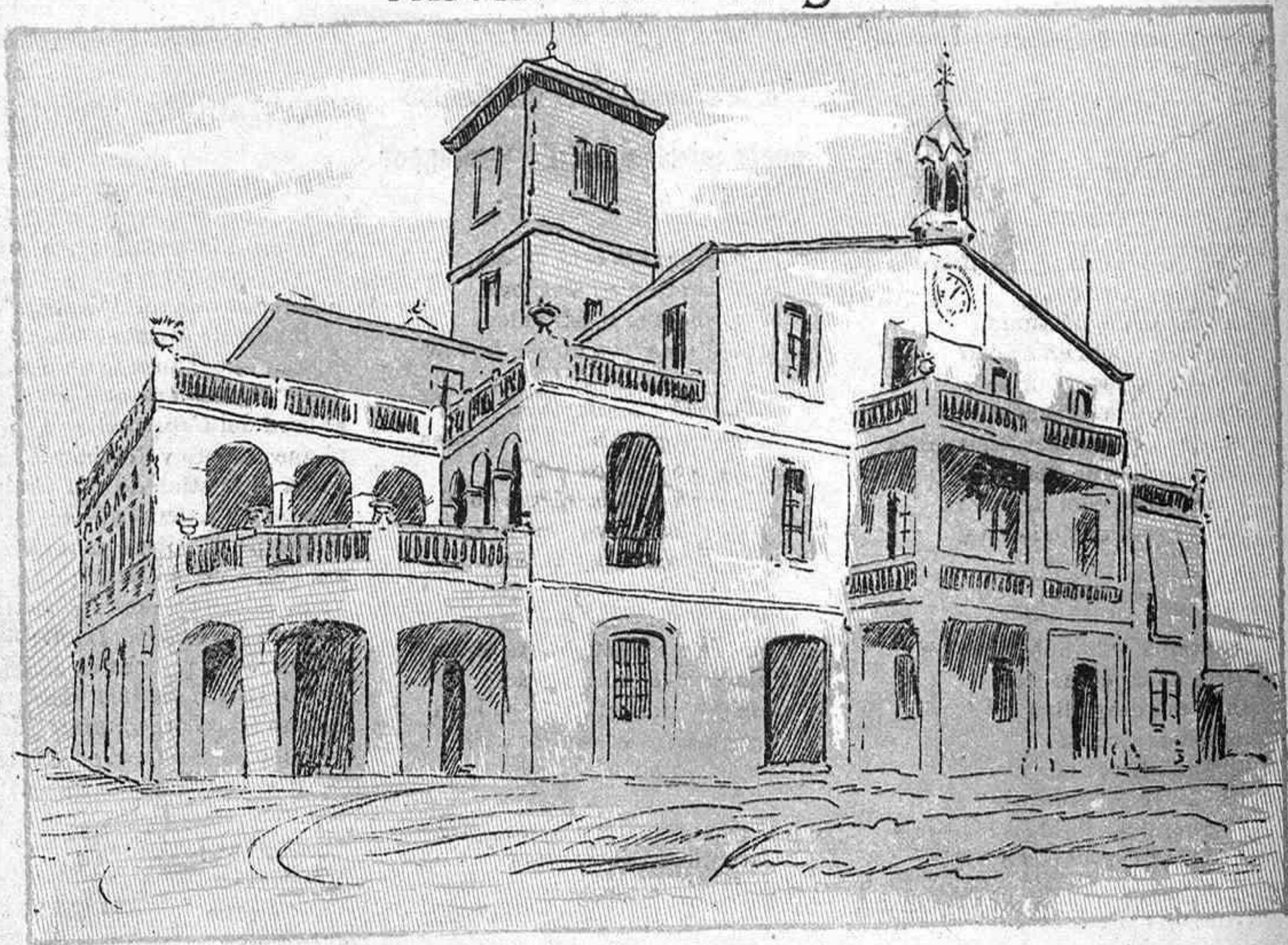
J. M.ª MALLAFRÉ.

LA TOMASA
El bressol de "L' Atlántida"

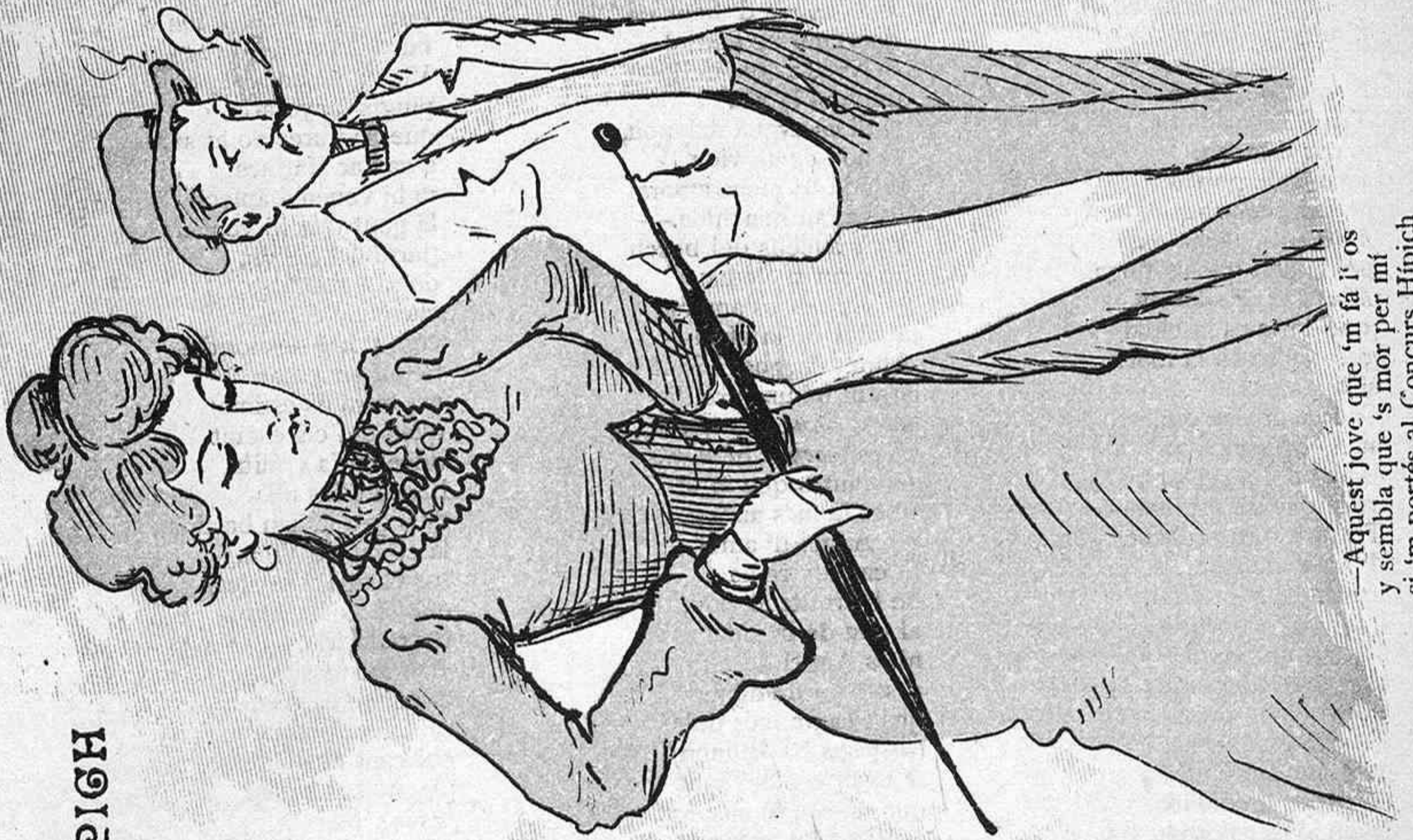
Casa de pagés de «Ca 'n Tona» ahont l' estudiant Jacinto Verdaguer mosso y mestre de minyons al hora, comensá son immortal poema.

Ahont mori el geni

«Quinta Juana» de Valvidrera ahont exhalá el darrer sospir mossén Jacinto Verdaguer.

EL CONCURS HÍPICH

—Aquest jove que 'm fá i' os
y sembla que 's mor per mí
si 'm portés al Concurs Hípich
al punt li deya que «sí».

—Jo vull aná al Concurs Hípico,
allí about la gent de tó brilla.
—Noya, de pìcos no 'n tinch...
ini en plata ni en calderilla!

V. J. J. J.

Lo mestratje d' un geni.

Viola any 1874

SANT FRANCESCH S' HI MORÍA

Deus meus et omnia.

LA plana de Vich
 diu que 'n trau florida
 des que Sant Francesch
 l' amor hi predica,
 l' amor de Jesús,
 l' amor de María.
 Tan dolços amors
 lo cor li ferían;
 sortint de poblats,
 pels boscos sospira:
Mon Deu y mon tot,
 per aquell que us tinga.
Mon Deu y mon tot,
 ¡qué dolça es la vida!
 ¡més dolça es la mort!
 si d' amor moría!—
 Cada mot que diu,
 aucells responían:
 —¡Ay dolços amors,
 ay flor sense espina!—
 Tot pregant, pregant,
 d' amor defallía,
 los brassos en creu,
 l' ullada esmortida,
 sembla un Serafi
 que al cel tornaría.
 Lo troba un pagés
 dessota una alzina;
 duya un cançoneret,
 de beure 'l convidava.
 Quan s' es retornat,
 Sant Francesch sospira:

—Pagés, bon pagés,
 digáume, per vida,
 ¿esta aygua d' hont es
 que tant me delita?
 —N' es aygua del pou
 de vora la via.
 —Si es aygua del pou,
 lo pou es de vida,
 que ja 'ls meus amors
 l' haurán benehida.—
 Y 'ls aucells del bosch
 ab gran melodia:
 —¡Ay dolços amors,
 ay flor de la vida!—
 Ahont caygué 'l Sant
 ara hi há una ermita,
 la de *Sant Francesch,*
Francesch s' hi moría.
 De tantes que 'n té
 n' es la més antiga.
 Un Angel d' amor
 hi canta y refila,
 de l' ermita al pou,
 al pou de la vida:
 n' es Angel de nit,
 rossinyol de dia;
 quan canta més dolç
 (pagesos ho diuen)
 n' es la veu del Sant
 que encara hi sospira:
 —Vigatans, veniu
 á l' aygua de vida;

per la set d' amor
 de melló 'n tenía,
 que 'n son quatre fonts
 mes quatre ferides.—
 Vigatans, anémhi,
 puig s' anyoraria,
 que 'ls frares no hi son
 á cantar Matines,
 ni hi venen á aplech
 la gent que hi venían.
 ¡Jardí de virtuts,
 dolça patria mia,
 claveller del cel,
 cóm t' has desflorida!
 Serafi encarnat,
 ma terra us estima;
 quan del cel estant
 benehiu la ermita,
 benehiu los fills
 dels que la han bastida,
 la ciutat de Vich,
 sos camps y masies,
 que si 'ls benehiu
 tot reffloraría,
 y ab los rossinyols
 d' aqueixes verdisses
 cantarém pel món
 eix cant de delícies:
 ¡Ay dolços amors,
 Jesús y María,
 qui al cor vos tindrà
 tindrà 'l cel en vida!

J. VERDAGUER.

En la mort de Verdaguier

¡Desplega Catalunya tas galas funerarias;
 cantéu preclars poetas ab veus de desconsol;
 creyents, alséu l' ofrena de místicas pregarias;
 germans, reguéu la terra ab llágrimas de dol!

¡Brandéu vibrants campanas ab sons de melangia
 floriu, oh semprevivas, ab la ufanor més gran;
 aucells de nostra patria, al saluda el nou dia
 portéu á tots los termes las notas d' un trist cant!

¡Naturalesa pródiga, no mostris riallera
 eixa florida vesta que á ta bellesa escau;
 conmóute, oh mare terra; ta lley més justiciera
 ja 't torna un fill ilustre, model d' amor y pau.

¡Ja es mort lo varó insigne; lo geni que apamava
 com au d' alas inmensas lo buyt del infinit;
 lo mágich que ab sa ploma, lo vil hermossejava,
 lo mestre que ab sa ciencia alsava l' esperit!

¡Ja s' ha apagat per sempre, la clara inteligencia
 que á dolls la poesia aná escampant arreu;
 lo cor que batejava covant santa creencia;
 lo just que s' abressava á redemptora creu!

¡Oh, 'l Cel com va escoltarte, cantor de nostra terra!
 —Donáume creus— li deyas al Salvador diví—
 qu' ab ellas pugui véncer del mon la crudel guerra
 y qu' abressat ab ella sápig a un jorn morí!—

Y fou aixís; ta vida, mirall de virtuts santas,
 ta gloria conquistada ab glops d' amarga fel
 van serne distingidas ab creus las més pesantas
 y al fi la del martiri t' ha trasplantat al Cel.

Al Cel, la eterna patria de 'ls justos que confían,
 lo fruyt de tot martiri, lo premi de la fé ..
 Si es cert que Deu enlayra á aquells que més sufrían,
 de 'ls setis de la gloria, 't toca á tú 'l primé!

Asséute en ell, enjóyat ab la eternal corona
 que tens ben merescuda, oh rossinyol prehuat!
 á aquells que 't van ofendre ab tot lo cor perdona,
 y als teus fidels... inspirans un raig de ta bondat.

DOLORS RIERA Y BATLLE.

Lo mestratje d' un geni Englantina any 1880

LA BARRETINA

¡Oh bandera catalana;—abrigans fins á morir!

QUAN á Olot jo l'aprenia
mon ofici dava pler,
cada poble ahont floria
me semblava un claveller.
Mos clavells y roses veres
jo plantí en exes riberes,
eran ¡ay! jardins les eres
y jo n'era 'l jardiner.

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Com la flor de la magrana,
esqueya al bosch y al jardí,
los més vells la duyan plana,
los més joves de garbí;
los mariners de Marsella
se coronavan ab ella,
era en Nápol's flor vermella,
en Génova coral fi.

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó

Catalana es esta terra,
los vilatges catalans,
catalá lo plá y la serra,
mes de Fransa 'ls habitants.
Canigó de blanca vesta
diu:—No entench la parla aquesta—
lo Pirineu li contesta:
—Ni 'ls d' assí son com avans.—

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Catalunya, patria dol'sa,
cóm se perden tes costums!
lo de casa se t' empolsa
y ab lo d' altres te presums;
tes cansons les oblidares,

tos castells los aterrades,
¡en les flors del hort dels pares
ja no troba 'l fill perfums!

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó,

Si no venen pas de Fransa
ja tos trajos no son bells,
cada moda ton or llansa
per vestirte d' oripells.
Tu també 't tornas francesa,
Barcelona la comtesa,
la corona si t' han presa
tu al encant vens tos joyells.

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Ja ton poble, Catalunya,
fins oblida ton parlar,
y á algun fill quan se 't allunya
se 'l coneix pel renegar;
se t' estrenyen les fronteres,
se t' esqueixan les banderes,
ulls que 't veren gran com eras
¿qué farán sinó plorar?

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Quan te 'n vajas barretina,
de Conflent y Vallespir,
com pel Maig la clavellina
¿no hi tornarás á florir?
Mes si fuigs de terra plana,
quédat en la montanyana;
¡oh, bandera catalana,
abrigans fins á morir!

Só barretinayre
de Prats de Molló;

me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Mon ofici es mort á Fransa
y en Espanya morirá
si no servan exa usansa
Vich, lo Camp y l' Ampurdá.
Si s' en vá d' exos paratges,
en firals y romiatges
ja ningú dirá als veynatges:
—Allí passa un catalá!—

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Les barretines vermelles
y 'l carmesí mocador
eran un camp de roselles
mogut pel vent del amor.
N' ha passada la tempesta
y sols una qu' altra 'n resta;
lo temps m' ha gelat la testa
¡y axó m' ha gelat lo cor!

Só barretinayre
de Prats de Molló;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

Lo meu fill vol altre ofici
mes que sia lo del camp;
puig aqueix nos du al hospici
la botiga avuy tancam.
Adeu Prats, adeu Cerdanya
ab mes roses de montanya
jo me 'n vaig á morí á Espanya
¡que es morir plegar lo ram!

Fuy barretinayre
mes ¡ay! ja no 'n só;
me dihuen cantayre,
mes no canto gayre,
mes no canto, nó.

JACINTO VERDAGUER

Al gran Verdaguier

Ab cent coronas de flors
t' en veig anar d' eixa vida
tu t' en vas ab cent de flors
¡jo 'm quedo ab una d' espines!

(Verdaguer en la mort de F. Soler).

Descansa, oh Verdaguier, y ten per segú que lo poble
que t' ha donat l' últim adeu, sabrá enlayrarte tant
com te mereixes posante com mirall de virtuts y sabi-
duria als fills, perque aprenguin en las tevas inapre-
ciables poesias, á ser bons patriotas, estimant á Cata-
lunya y á la virtut tant com tu las volias, oh eximi é
inolvidable mestre.

J. CABRÉ GELABERT.

Lo poble à mossén Cinto

May com lo dia del enterro de mossén Cinto quedá
tan ben probat que la verdadera Poesía es popular per
excel·lencia. Del poble vingut á la vida nostre gran
poeta, ha sigut el poble qui l' ha glorificat en sa mort.

Y 'l poble sigué l' únich que ha plorat devant de son
cadavre!

J. BARBANY

Sempraviva

Ja ets mort, oh Verdaguier, per dissort nostra,
mes tots quants t' estimarem, ab esglay
li havém dit á la mort; ¡Son cos ens robas,
mes sa memoria may!

Torredembarra

EUSSEBI ARGILAGA.

LA TOMASA LA MORT DEL GRAN POETA

per J. LLOPART.

La teva alé s' ha apagat
de mística poesia,
i no ta llum! qu' are irradiá
un cel de immortalitat!

Mossén Jacinto Verdaguer

De la mateixa manera que cada individu, entitat natural, té fesomia pròpia; cada poble, entitat moral, la té en la llengua que parla. Y en tant acusa lo llenguatge una personalitat social, en quant no 's compren un poble que no tinga idioma propi.

Y si es aixís, está clar que cada un d'ells ha de tenir literatura pròpia. Y l'ha de tenir pera enllyrar y enfortir son esperit; no pera poguer viure en un aislament egoista que seria asfixiant, sino pera donarli major esplet de vida, á fi de poguer tenir participació en l'esperit universal de la humanitat. L'abundancia y los esplendors de la vida material sostenen la subsistencia d'un poble, pero les manifestacions de la inteligencia l'allargan y perpetúan. Perque no hi ha dupte, les obres del geni y les del saber, son més durables que les que sols responen á satisfer necessitats materials, que per imperioses que sian, no deixan de ser tranzitories y d'efectes per lo tant menys duraders.

Un escriptor alemany, ho ha fet veurer senzillament y molt be dihent: «No s'han conservat les poesies d'Homer per espay de mes de vinticinch centurries? y durant aqueix periodo; ¡quants y quants palaus y temples s'han vist desapareixer! ¡quantes ciutats y quantes fortalesas s'han enrunat y destruit! Los retrats y las estatuas del Cid, d'Alexandre, de César y fins les semblances de molts prínceps y reys d'èpoques més modernes no sabem quins son y no poden esser restaurats, perque los originals s'han perdut y les copies que quedan son, cada vegada que 's reproduheixen, mes defectuosas. Pero les imatges del esperit, sí que perpetualment se conservan en los llibres, sens perdre may, conservantse exactes sempre y permetent ser reproduhides ab igual conformitat tantes vegades com se vulga.»

Al veurer com s'anava extingint la vida de mossén Jacinto Verdaguer, nos vingueren á la memo-

ria aquestes observacions de En Lluís Feurbach, y meditant sobre elles deduhirem aquestes conseqüències.

Al morir lo nostre gran poeta, molts serán los retrats que d'ell se publicarán en diaris, revistas y periódichs. Aquestos y los que ja son publicats, formarán una bona colecció, que sols servirá per posar en compromís á les generacions esdevenidores que vulgin precisar la personalitat física seva en la tela, en la pedra ó en lo metall, perque no sabrán á quin atendrés. Pero hi ha un retrat que no oferirá may cap dupte respecte lo perfet y la exactitut de la semblansa, y es la imatge de son esperit verament catalanesch que dexa lo cantor de *L'Atlantida*. Y es que lo que es purament material vá esfumantse, esfumantse á mida que 'l cós ha baixat á la fossa y vá descomponentse. En cambi la personalitat moral, com que radica en la immortalitat del esperit, sobreviu y se perpetúa no morint may. Més hi há encare; y es que la materia á mesura que 's evapora s'esterilisa, mentres que 'l esperit, que no mor may, sempre es fecond.

Lo de mossén Cinto, verb fecond d'aquesta terra produhirá sempre un fruyt agradable y sanítos pera la patria y pera les ànimes. Per ell la llengua catalana viurá eternament, espargint pel mon los esplendors de Poesia que 's desprenen de sos versos y difundint lo sentiment de bellesa que resulta també de la prosa magistral que dexa escrita; la Patria dels catalans subsistirá per sempre més, en les llegendes, en las tradicions, en los fets historichs y en los costums del pays, que ab tan ingénua senzillesa y ab tant enllyrat entusiasme ha evocat en llurs obres tan hermosament dictades; y fins la Fé religiosa d'aquesta Catalunya que creu y espera en Deu, sens preocuparse de la metafísica de cap escola teològica, y sols perque té seny y té còr, arribará pels *Idilis y Cants místichs* á contar d'any en any los segles, fins que 'l temps que 'ls homens contan y mideixen torni á confondre ab la eternitat.

RAMON N. COMAS.

Somni

«Sentat en són trono,
vestit de la gloria,
l'Etern acceptava
dels àngels, presents;
els uns, eran mostra
de puras concièncias,
els altres ofrenas
de grans sentiments.

Tots bells los trobava
y ab joya somreya
lo bon Deu que dicta
la sort dels mortals;
y 'l celest imperi
de justos poblava;
¡hermosa cullita
de fruyts celestials!

Al esser finida
la célica festa,
lo Rey de la gloria

s'alsá magestuós
dihent:—Molt me plauhen
los vostres obsequis;
mes ¡ay! un n'hi manca...
potsé 'l més hermós.

Mon cor que tant ayma
la humana criatura
anyora altra joya
que 'l mon serva encar;
anéu á la terra,
portéu á la gloria
una ànima pura
que vull abraçar.

L'augusta comanda
al punt fou atesa,
baixant milers d'àngels
de dalt l'infinit;
son vol deturaren
demunt Vallvidrera
y en llar catalana
entraren de nit.»

Aquí vá finirese
ma visió simbòlica;
l'oreig del nou dia
deixondí mon ser;
y á poch vareig sebre
per mil veus portada,
la pérdua sensible
del gran Verdaguer.

—Comprench lo misteri,
vaig dir esglayada,
l'enigma descifro
del somni confós;
al cim de la gloria
sentat á sa dreita,
volgué á «mossén Cinto»
lo Totpoderos.

CECILIA PUIG.

(SILETA)

Girona

A Jacinto Verdaguer

(SONET)

En tos versos, que semblan d' esculptura,
hém après á cantar, sublim cantayre! ..
Ens han fet tos dictats volar enlayre
fins á trobar la Font de sava pura...

Per tú, de nostra parla la hermosura
hém pogut admirar y son bell ayre
y en tú havém olorat á un temps la flayre
del talent, la virtut y la dolçura...

T' admiràrem, oh geni, quan ab gloria
dictares un gran full de nostra historia
fent vibrar nostres cors fins al deliri...

Pro t' hém vist més sublim, més admirable
al morir, resignat y miserable,
abrassat á la creu de ton martiri!

MARIÁN ESCRIU y FORTUNY.

A la memoria de mossén Jacinto Verdaguer

¡Oh temple del Parnás, tanca tas portas,
que avuy no hi vindrá pas cap dels trovayres!
¡Oh Musas del meu cor; prompte endoleuvós
puig que aixís Deu ho vol. Mar que á la sorra
donas suau besoteig ab las onadas,
¡parat sols per un jorn! Jo t ho demano.
Murmulls de rius y boscos; melodías
dels festius rossinyols, jo vos suplico
qu' enmudiu, y ploréu, com fém nosaltres,
en lloch de murmurar goig y venturas...
Ploréu ¡oh sí! que avuy los cors tots ploran
la mort de 'n Verdaguer, nostre poeta...
¡La gloria de las lletras catalanas!

BERNABÉ LLORÉNS.
Sant Feliu de Guixols.

A BARCELONA (1)

Archivo de la cortesía, albergue de los
extranjeros, hospital de los pobres, pa-
tria de los valientes, venganza de los ofen-
didos, y correspondencia grata de firmes
amistades, y en sitio y en belleza, única.
CERVANTES.

Quan á la falda 't miro de Montjuich seguda,
m' apar véuret als brassos d' Alcides gegantí,
que per guardar sa filla del seu costat nascuda
serra transformantse s' hagués quedat aquí.
al veure que traus sempre rocám de ses entranyes
per tos casals, que creixen com arbres ab sahó,
par que diga á l' ona y al cel y á les montanyes:
—Miráula, ós de mos óssos, s' es feta gran com jo.—
perque tes naus que tornan ab ales d' oreneta
ers Cap-del-Riu en l' ombra no 's vajan á estellar,
alsa tots los vespres un far ab sa má dreta,
per guiarles entra de peus dintre la mar.
La mar dorm á tes plantes besantles com vassalla
que ascolta de tos llabis lo *códich* de ses lleys,
si li dius arrera! fá lloch á ta muralla,
n si Marquets y Llansas encara 'n fossen reys.
naixer amassona d' un mur te coronares,
es prompte ta creixensa rompé l' estret cordó;
es voltes te 'l cenyires, tres voltes lo trencares,
per sobre 'l clos de pedra saltant com un lleó.
per qué lligarte 'ls brassos ab eix cinyell de torres?
escau á una matrona la faixa dels infants;
s val que l' enderroques d' un colp de má y esborres;
uralles vols ciclópees? Deu te les dá més grans.
u te les dá d' un rengle de cimes que 't coronan,
gants de la marina dels de montanya al peu,
ne fermes de l' un á l' altre les aspres mans se donan
ormant á tes espatlles un altre Pirineu.
Montalegre encaixa Nou-pins, ab Finestrelles
orde; ab Collserola, Carmel y Guinardóns;
s llits dels rius que segan eix mur son les portelles;
arrafa, sant Pere Martri y Mongat, los torreóns.
alt Tibidabo, roure que sos plansóns domina,
la superba acrópolis que vetlla la Ciutat;
gut Moncada, un ferro de llansa gegantina
e una nissaga d' héroes plantada allí ha deixat.

Ells sían, ells, los termes eterns de tos aixamples,
dels rónechs murs á trossos fesne present al mar,
ahont d' un port sens mida serán los brassos amples
que 'l pugan ab sos boscos de naus empresonar.

Per ferse avans de gayre tos membres, tornan pobles
los masos que 't rodejan, ciutats los pagesius,
com nines vers sa mare corrent á passos dobles;
¿á qui durán llurs aygues sinó á la mar, los rius?
Y creixes y t' escampas: quan la planicie 't manca,
t' enfilas á les costes doblante á son jayent,
en totes les que 't voltan un barri teu s' embranca,
que onada sobre onada, tu amunt vas empenyent.

Geganta que tos brassos avuy cap á les serres
extens, quan hi arribes demá, ¿donchs qué farás?
farás com eura inmensa que, ja abrigant les terres,
puja á cenyir un arbre del bosch ab cada brás.

Veus á ponent extendres un prat com d' esmeralda?
un altre Nil lo forma de ses arenes d' or
ahont si t' estreteja de Montjuich la falda
podrían aixamplarse tes tendes y ton cor.

Aquelles verdes ribes florides que 'l sol daura,
sant Just Desvern qu' ombrejan los taronjers y pins,
de Vallvidrera 'ls boscos, d' Hebron y de Valldaura,
teixeixen ta futura corona de jardins.

¿Y aqueix esbart de pobles que riuhen en ta costa?
son ninfes catalanes que 't venen á abrassar,
gavines blanquinoses que 'l vent del segle acosta
perqué ab tes ales de áliga les portes á volar.

La Murta, un jorn, la Verge del Port, la Bona-nova
serán tos temples, si ara lo niu de tos amors;
los Agudells en blanca mudant sa verda roba,
abaixarán ses testes per ser tos miradors.

Junyits besar voldrian tos peus ab ses onades,
esclaus de ta grandesa, Besós y Llobregat,
y ser de tos reductes troneres avansades
los pits de Catalunya, Montseny y Montserrat.

Magnífica oda de mossén Jacinto Verdaguer premiada en los Jochs Florals de 1883.

Llavors, llavors al temer que 'l vols per capsalera,
girant los ulls als Alpes lo Pirineu vehí
demanará, aixugantse la blanca cabellera
si la Paris del Sena s' es trasplantada aqui.

—Nó—respondrá ma patria, de mi y la mar es filla,
d' un bés de ses onades com Venus m' ha nascut,
per só totes les aygues diguérenli pubilla,
per só totes les terres pagárenli tribut.

Per só dá duchs á Atenas, y comtes á Provensa,
y per bandera á Espanya dá un tros del seu penó;
per só ni un peix se veyá dintre la mar inmensa
sens dur en ses espatlles les barres d' Aragó.

Per só fou sempre l' astre d' Orient per les Espanyes
ab una má hi posava de Gutemberg lo flam,
carrils-de-ferro ab l' altra, y un fill d' ses entranyes(1)
fou qui primer vá pendre per missatger lo llamp.

Sos peus dintre l' escuma, son front en ple mitx dia,
miráula allá jayenta si n' es d' hermosa y gran;
apar, oh Catalunya, ton geni que somía
les glories que passaren, les glories que vindrán.

Miráula: santa Eularia la abruga ab sa bandera,
sant Jordi la defensa del infernal dragó,
y guia, quan rescata catius, sa nau velera,
apareixent pels ayres l' estel de Cervelló.(2)

La voltan de sos héroes les béliques imatges,
los Ataulfos, Jofres, Borrells y Berenguers,
Ramón lo de l' espasa, Ramón lo dels Usatjes,
y arrosegant sa túnica de dol los Fivallers.

Per Barcelona Balnes deixá del Ter les ribes,
com áliga novella quan aixécava 'l vol;
en ella trau del marbre Campeny imatges vives,
y per sos quadros roba Fortuny la llum al sol.

D' assí Roger de Lluria sortía, al vent de gloria
movent sas naus les ales com un esbart d' aucells:
jamay, jamay lluytaren sense cantar victoria;
sovint dugueren presos rosaris de baixells.

Aquí Don Joan d' Austria les áncores aferra
dubentli de Lepanto llorers; allí Colón,
tornant d' aquell viatge que duplicá la terra,
als peus dels Reys Católics feu rodolar un món.

De Bellesguart li restan perfums, de les despulles
del rusch de Valldonzella perfums y dolsa mel.
Entre tallers y fábriques te campanars y agulles
com díts que entre boyrades de fum signan lo eel.

Com dos soldats, que hi restan d' una legió romana
te dues torres, guaytes del seu mural antich;
y, gos de presa vora son amo, la Adrassana
que per lladrar s' aixeca quan trona Montjuich.

Plá amunt se veu Pedralbes, hont s' ou la canticela
dels angels de la terra pel cel aletejant;
y de Mar-vella vora l' espill, la Ciutadela,
per fer de jardinera ses armes trossejant.

Sant Pau le resta encara, sant Pere de les Puellas,
santa María estrella del Mar y la del Pi;
y entre eixas flors li naixen del art gentils poncelles,
jamay tanta florida s' es vista en son jardí!

(1) Salvá.

(2) Santa María del Socós.

Mes ay! com entre 'ls arbres del bosch la fulla d' eura,
lo cor s' aferra als temples y monuments mes vells
y en hores de misteri dels seus recorts s' abeura,
sentintlos com conversan y conversant ab ells.

De sant Miquel, oh temple que 'ls Angels construiren,
anys há que jaus en terra per l' home trepitjat,
y encara apar que 't cerquen planívols y sospiren
los gótics sants de pedra de casa la Ciutat.

Puig han perdut per sempre tan dolsa companyia
vegessen cara á cara sant Just y sant Pastor,
vegessen lluny santa Agata, llur cara sonriuria,
en cel y terra 'ls Angels se tenen tant amor!

Sant Jordi de l' Audiencia vol veure santa Clara,
l' antich Palau dels comtes anyora 'l del Concell.
¡Oh! aterra eixa cortina de cases que separa
l' estatua de don Jaume del seu real Tinell.

En mitx d' aqueixa plassa d' Europa la primera
lliberta deixa veure, del Táber al bell cim,
la columnata d' Hércules que guardas presonera,
com si 'l ser bella y filla de Roma fos un crim.

Aplica á tos nous barris aqueix inmens escayre
que al restaurarte Amilcar-Barcino te deixá;
obre eixes dues portes á la claror y al ayre;
la Creu res ha de temer d' eix trípode pagá.

La Creu que allí sant Jaume plantava, ha vint centuries
com rey domina 'ls arbres del Hort del Paradís;
la volta de ses branques es plena de canturies,
y aguayta y riu entre elles lo cel ab dols sorris.

Ab son mantell de pedra nuat ab gótics llassos
la abruga, alsant als núvols sos campanars la Seu,
y com si fos Don Jaume que aixeca al cel los brassos
apar que s' en esbombe sa tronadora veu:

—Avant, ciutat dels comtes, de riu á riu ja estesa,
avant, fins hont empenga ta nau l' Omnipotent:
t' han presa la corona, la mar no te l' han presa;
del mar ets reyna encara, ton ceptre es lo trident.

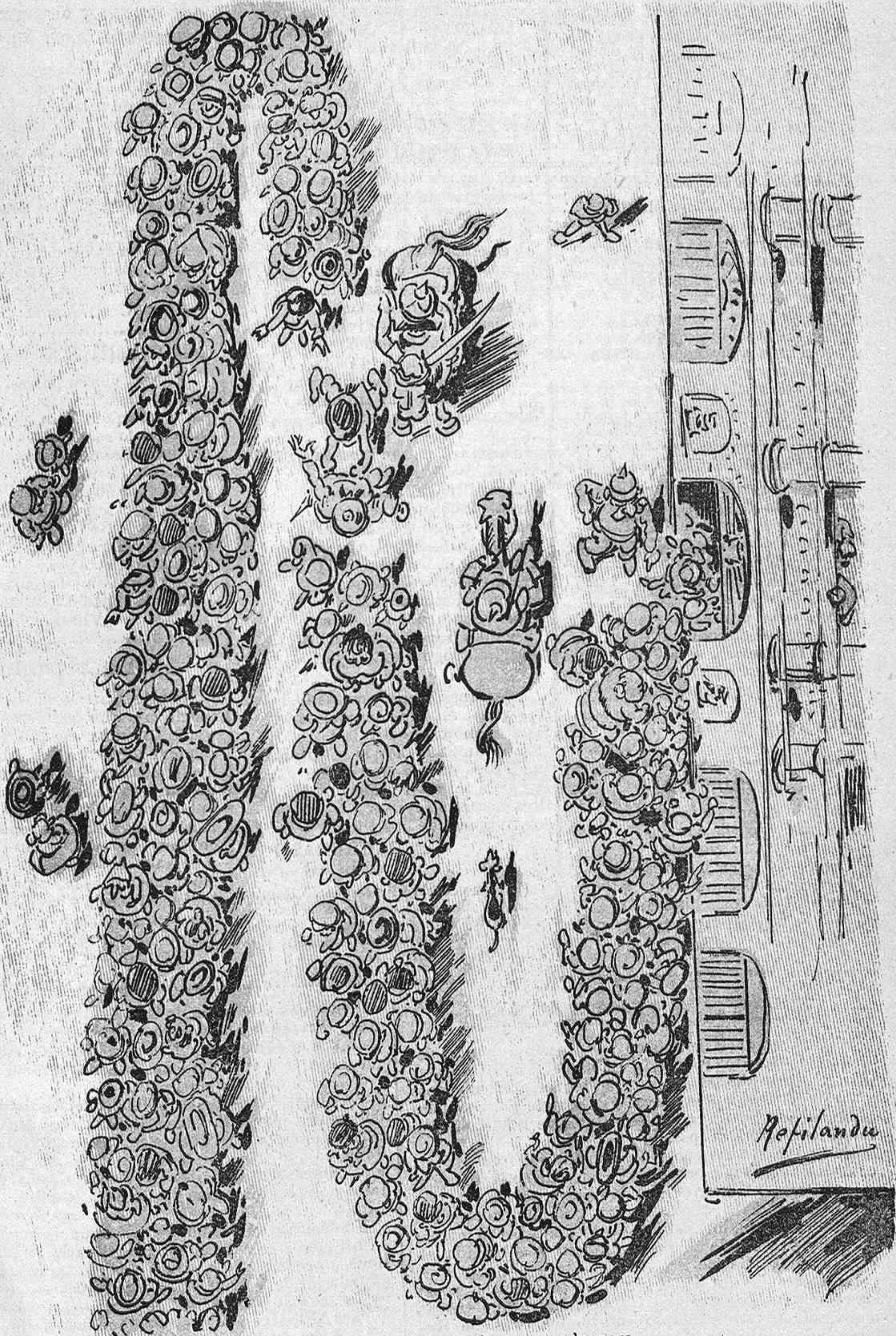
La mar, un dia esclava del teu poder, te crida
com des portells obrintne Suez y Panamá:
quiscun ab tota una India rienta te convida,
ab l' Assia, les Américas, la terra y l' Occeá.

La mar no te l' han presa, ni 'l pla, ni la montanya
que s' alsa á tes espatlles per ferte de mantell,
ni eix cel que fora un dia ma tenda de campanya,
ni eix sol que fora un dia faró del meu baixell;
ni 'l geni, aqueixa estrella que 't guia, ni eixes ales
l' industria y l' art, penyores d' un bell esdevenir,
ni aqueixa dolsa flayre de caritat que ecsalas,
ni aqueixa fé; y un poble que creu no pot morir!

Ton cel té encara totes ses flors diamantines;
la patria te sos héroes, ses lires los amors;
Clemencia Ysaura encara de roses y englantines
fa cada primavera present als Trobadors.

Lo teu present espléndit es de nous temps aurora,
tot somiant fülleja lo llibre del passat;
treballa, pensa, lluyta, mes creu, espera y ora;
qui enforza ó alsa 'ls pobles es Deu que 'ls ha creat.—

MODERNISME D' AUGELL

Cròquis qu' ens envia una cadenera.
Aspecte de la multitud fent qua á la plassa de Sant Jaume durant
la exposició de las despullas del Gran Poeta.
Efectivament, l' estrafalari dibuix ja 'ns diu prou clá qu' es fet á vista de pájaro.

Pensament

La calúnnia s' alsá en peu,
l' odi va esmolar sos glavis
y el perseguí arreu, arreu...
Ell, oblidant els agravis
ab un «Jesús» en els llavis,
va donar l' ànima á Deu.

CINTO VENTURA.

En la mort de mossén Verdagner

Lo jardí que 'ns héu plantat
gloriosíssim trovador
ab lo Somni de Sant Joan,
Jesús Infant, Canigó,
Flors del Calvari, L' Atlántida,
y altras aromosas flors
no 's veurá may més marcit
sublim Verdagner; ¡oh no!
puig qu' aquet jardí hermoíssim
que té arrels en vostre cor,
Catalunya ha de regarlo
ab etern ruixim de plors.

MONTARLIZ.

En la tomba de mossèn Cinto

Deixéume posá una flor
en la tomba del gran mestre;
sols un senzill pensament
ó una modesta violeta...
Una flor qu' en lo meu cor
va neixe ab las obras sevas,
y ab sa bondat, s' ha arrelat
y de sa fé ha prés exemple;
un recort que eternament
guardí la memoria seva.
Deixéume posá una flor
en la tomba del gran mestre
senzilla com pensament,
modesta com violeta.

E. MOLAS.

Sempreviva

Dorm lo somni de la mort
home sant y excels cantor...
¡has assolit ja la gloria!

Deu la del Cel t' ha donat,
y la patria 'l més prehuat
entre los fulls de sa historia.

R. HOMEDES MUNDO.
Tarragona.

TEATROS

Havent sigut l' intent de la Direcció d' aquest periódich dedicar tot l' espay possible del present número al inolvidable mossén Jacinto Verdagner, nostres lectors 's farán cárrech de que la secció de teatros y espectacles públichs, sols continga lo més notable de la setmanay 's relati lo més reduhit possible.

En lo de NOVENATS ab l' estreno de *Las Virgenes locas* comedia adaptada á la escena espanyola de la mateixa que 'n Prevost feu, arrelgada de la seva novela.

Lo senyors Francos Rodriguez y Llana, autors del aïreglo espanyol, han estat molt acertats, per lo que la obra sigué escoltada ab gust é interés y aplaudida ab verdader entusiasme.

Lo teatro TIVOLI donant tribut á la ópera ha posat las celebradas *La Bohème* y *Carmen*, haventhi obtingut molts aplausos sos principals intérpretes Sras. De Roma y Lopeteghi y Sr. Pagani en la primera y Sra. Gardotta en la segona.

Pensament

Cad' obra d' en Verdagner,
fulla n' es de las que forman
sa corona de llover.

ABELARDO COMA.

A la bona memoria del malaguanyat poeta mossén Jacinto Verdagner

Catalunya entera plora
la mort del insigne poeta
que ab sa melífua musa
tant va enaltir á sa terra
ab ciselladas estrofas
plenas d' amor y tendresa.
¡Si va tastar en sa vida
de fel y vinagre, el poeta
que per sas virtuts divinas
mereixia sant respecte!
¡Mes avuy, tothom el plora!...
¡fins els que tant mal li feren,
qu' ab oprobis y ab infamias
van amargar sa existencia!

Descansa en pau mossén Cinto
y acull d' un humil poeta
eix petit tribut, en prova
de sa admiració y respecte;
puig ab goig recorda encare
quan á La Bisbal vingueres
á presidir el Certámen, (1)
grata y memorable festa,
en que admirá ta poesia
y tas virtuts més excelsas
y en que li va eábrer l' honra
de ta má poguer extrenyer!

¡Descansa en pau, mossén Cinto!
¡descansa en pau com mereixes!
Des' ta mort, el calendari
tindrà un Sant més; si l' Iglesia
no 'l creu encare prou digne
y com á tal no 'l venera,
't venerarém joyosos
els aymants de la Bellesa.

F. CARRERAS P.
La Bisbal

(1) Que celebrá l' Associació Regionalista L' Escut Emporitá el 15 de Agost del any prop passat, y en el que fou mossén Cinto, President del Jurat Calificador.

Al insigne y desventurat poeta mossén Cinto Verdagner

En lo cor de dura roca
te farán lo llit etern
per' que en ton somni recordis
com es lo cor dels dolents.

Demunt de la teva tomba
una ginestera hi vist
y sas flors m' han semblat fetas
d' or enlluhernadó y ruhi.

Y m' hi dit, plorantme l' ànima:
— Aixís es aquet mon vil;
aterrats los genis quedan
sota la prosa dels richs.

A. GUASCH TOMBAS.

A la memoria de mossén Verdagner

¡Ploréu, ploréu poetas,
que Verdagner ha mort!
¡ha mort aquell gran geni!
ha mort lo sembrador
deixant la sembra feta,
ab ópima llevar!
¡Plora volguda patria,
qu' es mort ton rossinyol!
¡ha mort dante la vida,
ha mort deixant son cor
fet trossos, en la via
de ton pervindre hermós.

R. AMORÓS ESTEBANELL.
Vilassar de Mar

Catalunya

No m' estranya, oh no, que ploris
patria meva ab dol intens,
y que de sanch vessis llágrimas
y que 'l cor se 't quedi sech.
Tot s' ho mereix el gran home
qu' en vida 't vá fer tant bé
enlayrant sa fantasia,
mes amunt del firmament,
cantant las tevas bellesas
y deixant recort etern.
No 't mostris desagradada;
tot quant fassis s' ho mereix.
¡Esculpeixte al cor ses versos
y guárdals per sempre més!

J. CRISTIÀ LLOMBART.

Pera avuy está anunciada la inauguració del teatro NOU RETIRO ab la companyia Giovannini modificada y ab dos quadros cumplerts, pera posar en escena óperas y operetas de género mes ó menos cómich.

Y... prou de lo important.

En quant á espectacles públichs debém donar compte del concert que la llorejada Societat coral EUTERPE DE CLAVÉ, prepara pera dimars próxim, festivitad de Sant Joan, en que 's cantarán composicions de Clavé, Gounod, Mercés Tusell, Ribera y Goula además de executar-se notables sinfonias de Porcell, Rossini, Rafart y Litolf.

Y además, pera diumenge, está anunciada en la PLASA DE TOROS ANTIGA una extraordinaria corrida de nou toros, en competencia, de las conegudas y acreditadas ganaderias de Villamarta, Surga y Castellones per los valents matadors Conejito Algabeño y Machaquito.

Tant al bestia com als matadors, baix fallo de tribunal ad-hoc se 'ls hi concedirá un premi als que més se distingeixin.

UN COMICH RETIRAT

Retrato de mossén Cinto Verdaguer

Creiem que nostres llegidors veurán ab gust alguns dats que respecte de las qualitats físicas y morals del ilustre poeta que acaba de baixar á la tomba, consignaren varias notabilitats métricas en lo dictámen qu' emeteren en defensa de mossén Cinto, ab motiu de volguerse fer passar per boig al autor de *L'Atlántida*:

«Son temperament es nerviós-sossegat, ó millor dit, equilibrat pe 'l sistema linfátich. Es mitjana sa estatura, regulars y simétricas sas faccions, negre tornantse ja blanch son cabell, y blaus, pero vius y expressius de reflexiva atenció, sos ulls. Solcan son front l'eus arrugas y sempre regnan la calma y la afabilitat en tot son semblant.

Lo rostre de mossén Verdaguer es, en una paraula, escenari ahont la passió se deu haver exhibit pocas vegadas; en cambi, 'ls sentiments altruistas y tranquils y 'ls inefables goigs del esperit, com en la cara d' un angel, hi troban habitual manifestació.

Sa expressió fonética es suau, moxenta y carinyosa, sense afectació. No es rápit son parlar, sino reposat y tranquil. No té paraulas dures y s' expressa en catalá pur y castís, sense incorre may en los amaneraments arcáichs de que, fins en la conversa corrent, fan ostentació alguns catalanistas. En qualsevol instant té pera son interlocutor un somris benévol y sempre á flor de llabi la expressió gratulatoria de *visca molts anys*, que encanta y atrau per lo lleal y genuina. Pe 'l fet d' haver enrahonat ab ell una sola vegada 's podria assegurar que ni la ira, ni l' odi han tingut may estada en aquell cor. Contra 'l que li fá ó li vol mal, reacciona com Jesús y diu:—*Que indubtablement no obra per maldat, sino per equivocació.*

No busca ofensas ni ultratjes, mes tampoch los refusa; sino que, pe 'l contrari, los atesora com un bé positiu pera acostumar á la seva ánima al perdó, y lo qu' es més, al olvit. A sant Francisco d' Assís—á qui han titulat el Jesucrist de la Edat Mitja—li professa partieuaríssima de voció, y 'l pren per model de perfecció cristiana.

Si s' tingués de simbolisar ab un objecte sensible la personalitat de mossén Jacinto Verdaguer, podria dirse qu' es *molla de pa esponjós* y tendre, sadollada de bondat, caritat, fé y poesia.

En lo concepte psicológich, mossén Verdaguer es home d' escassa energia voluntaria, per lo mateix que la bondat li sobra. Al revés del *home de mon*, es un ciudadá que no ha tingut ni podrá tenir may terra suficient pera viure tranquil. Ell mateix ho coneix y ho confessa, y ja anhela sols que li concedeixin, com *als aucells del bosch, llibertat pera cantar á Deu desde una branca...*

Campanadas

L' enterro de mossén Cinto fou un aconteixement grandí.

Ni 'l de 'n Robert, ni 'l de 'n Pitarra, ni 'l de 'n Clavé arriaren á revestir la importancia del de l' autor de *L'Atlántida*.

Tot Barcelona 's llensá al carrer. El Govern ab alta política enviá un ministre per presidir el dol.

Las flors s' agotaren á Barcelona y sos voltants. En una paraula, las honras tributadas al cadávre del fill de Folgarolas 'ns compensan de la esferehidora soletat en que 'ns trobavam sos defensors fa set anys.

✱

El dia del enterro del inolvidable mossén Jacinto Verdaguer, á la Rambla de las Flors s' estavan mirant el corteig dos jesuitas dels de mirada hipócrita y nás d' aucell de rapinya.

Perqué 'l públich no 'ls hi conegués la filiació y 'ls prengués per dos capelláns d' altra *ganadería*, 's tapavan el pitet blanch ab las dugas mans.

Fins ab aixó demostraren la eterna táctica dels *loyolas*. Anavan á gosarse veyent passar per devant seu, los restos mortals de sa victima, pero no davan la cara... *¡Mónita jesuítica pura!*

La estratagema no 'ls hi valgué. El públich que primer comensá ab rexiflas, acabá per pendre una actitud agressiva y 'ls dos descendents del pare Goberna (el Torquemada de mossén Cinto) tingueren d' evaporarse á marxas dobles.

✱

Un recort de mossén Cinto.

L' any 1895, quan el gran poeta que per desgracia ha desaparegut d' entre nosaltres, 's vejé aborrit de tothom, mo-tejat de boig, perseguit y vilipendiat, *La Tomasa* 's posá com es sapigut al seu costat y feu una ardenta campanya en favor del autor de *L'Atlántida*, campanya que 'ns portá una polémica ab un parent del marqués de Comillas, una qüestió personal ab un dels contraris del pobre sacerdot, y l' animadversió de un parent del mateix, de qui fins allavors fórem amichs.

Mossén Cinto, á qui no coneixíam encara, sense fixarse ab lo qu' dirán, sense tenir en consideració el caràcter aixerit del nostre períodich y atenent sols als dictats de sa conciencia y á la bona intenció nostra, vingué personalment á *La Tomasa* ab traje talar, á expressarnos sa gratitud. Per primera vegada entrava á casa nostra un sacerdot.

Quan li férem present al gran poeta nostra estranyesa per haver vingut á *La Tomasa* ab son vestit sacerdotal, va contestarnos;

—Sort n' he tingut de vostés y *La Publicidad*. Pera aquest pobre sacerdot la premsa dita esbojarrada ha sigut l' áncora de salvació.

¡Deu els ho pach!

—Pero, y si algú el veyés aquí, qué diria?

—Diria que mon agraument es més ferm que la por al qu' dirán... Després de tot, ¿qué 'ls falta ja per dirme á la gent? afegi ab amargura.

D' aquella visita n' hem guardat sempre agradable impressió y ara ab motiu de la pèrdua del gran home, recordém que 'l nostre humil setmanari fou dels contats que cumpliren ab son deber.

✱

¡Pobre mossén Cinto!

Fins després de mort no li perdonan l' haver tingut talent.

Lo vespre del seu enterro, «El Noticiero» 's *dispará* ab la traducció de l' *Oda á Barcelona* feta pe 'l célebre Joseph M.ª Carulla, aquell de la Bíblia en vers.

A ne 'n Carulla, pot aplicarseli l' aforisme italiá «Traduttore, traduttore»

L' Oda de 'n Carulla es infernal tota ella y com per mostra basta un botó, aquí 'n van dos.

Diu mossén Cinto;

«La mar no te l' han presa, ni 'l pla, ni la montanya que s' alsa á tes espatlles per ferte de mantell, ni eix cel que fora un dia ma tenda de campanya ni eix sol que fora un dia faró del meu baixell;»

Y traduheix en Carulla;

«El mar siempre conservas, y el llano, y la montaña Alzada á tus espaldas cual manto de esplendor. Y el cielo, que fué un dia mi tienda de campaña, Y el astro que fué un dia farol de mi vapor.»

Ja ho veuen; Don Jaume el Conqueridor navegant en vapor sis sigles avants d' inventarlos.

Aném per l' altre;

«Ton cel té encara totes ses flors diamantines; la patria té sos héroes, ses liras los amors; Clemencia Ysaura encara de roses y englantines fa cada primavera present als Trobadors.»

Y Carulla estrofá;

«Da tu espléndido cielo aún flores divinas, Y sus grandes la patria, sus liras el amor; Aun Clemencia Isausia (?) con manos superfinas Premios dá en el estío (i) al noble Trovador.»

Es dir que *superfinas* y tot com las pansas de Málaga... ¡Pobre mossén Cinto! Ell era enemich de derramar sanch, pero nosaltres demaném que d' aquesta feta 's fuselli sense formació de causa

á ne 'n Carulla, al *Xuflero* y á la redacció del *Ciero*.

LITOGRAFIA BARCELONESA

SANT RAMÓN, 6. - BARCELONA

Mes ayroze

Ab vostra ajuda, oh Senyor,
jo m'enceli com les àliques
y volava amunt amunt,
massa segur de mes ales,
per fugir d'aquesta vall
de miseries y de llàgrimes.

Mes Vos, caçador divi,
fita m' tenian la ullada
y com al soldat poruch
qu' al fugir llança les armes,
m' assoliven d'un bell tret
vora l' cor, de sota l' ala.

Caygui, caygui tant avall
com primer amunt pujava
y tasti del mon la fel
dubent ma creu a la espatlla,
sentint vosen grat, Senyor,
quant més s'exuga la càrrega,
puix ella m'acosta més
al cel de les meves ansies.

Jacinto Verdaguier Jr.